

ผู้เขียน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2486

“....พวกเราที่ถูกยืมตัวมาจากหน่วยราชการต่าง ๆ ถูกถามว่าจะสมัครใจ
กลับกรมกองเดิมหรือจะสมัครใจเป็นพนักงานของธนาคารต่อไป ผมและ
เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่แสดงความจำนงจะอยู่กับธนาคาร”

คนเก่าเล่าเรื่อง - ๑

ทำไมผมจึงทำงานที่ธนาคารชาติ

โดย พิสุทธิ นิมมานเหมินท์

ภายหลังที่ผมสอบมัธยมปีที่ 8 (แผนกกลาง) ไทยขณะนั้นก็เป็นทาง “ลัทธิเศรษฐกิจ” มากกว่า
ที่โรงเรียนสวนกุหลาบในปีการศึกษา พ.ศ. 2476 ทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แท้ ๆ
ได้แล้ว ผมก็ได้ออกเดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศ
อังกฤษ โดยทุนส่วนตัวเมื่อเดือนสิงหาคม 2477
ที่แรกก็ตั้งใจว่าจะไปเรียนวิชากฎหมายตามความ-
ประสงค์ของบิดามารดา และตามความนิยมใน
เวลานั้น เพราะคนไทยที่ออกไปเรียนต่างประเทศ
สมัยนั้น ถ้าไม่ไปเรียนแพทย์ หรือวิศวกรรม หรือ
วิทยาศาสตร์ ก็มักจะไปเรียนกฎหมาย หรือบัญชี
เป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิชาอื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์
ยังมีผู้รู้จักน้อยเต็มที่ และที่เรียนกันอยู่ในเมือง-

เรียนหนังสือ
เมื่อไปถึงประเทศอังกฤษแล้วผมก็เข้าเรียน
ในโรงเรียนสามัญ ของเทศบาลนคร ลอนดอน
(L.C.C. หรือ London County Council) แห่ง
หนึ่งที่ซานเมือง เพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหา-
วิทยาลัยต่อไป ในวิชาที่เลือกผมได้เลือกวิชา
เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นเป็นวิชาหนึ่ง เมื่อได้เริ่ม
ศึกษาวิชานี้ผมเกิดความสนใจและชอบวิชานี้มาก
จึงได้เขียนจดหมายมาขออนุญาตจากทางบ้าน ขอ

เปลี่ยนเข้มาเรียนจากกฎหมายมาเป็นเศรษฐศาสตร์ ซึ่งก็ได้รับอนุญาตด้วยดี ผมจึงยื่นใบสมัครเข้า London School of Economics and Political Science ซึ่งเป็นวิทยาลัยหนึ่งของมหาวิทยาลัยลอนดอน และกำลังเป็นโรงเรียนชั้นนำแห่งหนึ่งของโลกที่สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในสมัยนั้น

ตอนที่สมัครเข้า London School of Economics ผมมีทางเลือกที่จะเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์แท้ ๆ เพื่อเอาปริญญา B.Sc. (Econ.) หรือจะเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์การคลัง การธนาคาร เพื่อเอาปริญญา B.Com. (ในสมัยนั้นที่ L.S.E. ยังมีการแยกปริญญาเศรษฐศาสตร์เป็น 2 แขนง คือ ถ้านักไปทางทฤษฎีก็เลือกเรียน B.Sc. (Econ) ถ้าจะเอาทางภาคปฏิบัติก็เลือกเรียน B.Com. ซึ่งมีให้เลือกหลายแขนง เช่น การขทางขนส่ง ทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น) ก่อนตัดสินใจ ผมได้ไตร่ตรองว่าผมควรเลือกแขนงไหน ในที่สุดก็ตัดสินใจเลือกทำปริญญา B.Com. (Group A - Banking and Finance) เพราะเห็นว่าเป็นวิชาใหม่ไม่ค่อยมีผู้เรียน และคิดว่าต่อไปข้างหน้าคงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบ้านเมือง นอกจากนี้ ผมเป็นนักอ่านหนังสือประเภทคาวบอย รู้ว่าหมอกที่หากินอยู่ตามบ้านนอก หรือบ้านป่าเมืองเถื่อนนั้นจะต้องขี่ม้าเป็น ยิงปืนเป็น ผ่าตัดเก่ง รักษาโรคได้ทุกอย่าง จะมัวเชี่ยวชาญทางใดทางหนึ่งไม่ได้ เมืองไทยเราในขณะนั้นนับว่าล้าหลังมาก (เรียกตามสมัยใหม่ก็เรียกว่าประเทศกำลังพัฒนา)

ฉะนั้น ปริญญา B.Com. จึงนับว่าเหมาะสมที่สุด เพราะเรียนรู้สิ่งละอันพันละน้อย แม้จะไม่รู้ซึ่งแต่ก็จะเป็นประโยชน์ในการทำงานที่แรกเริ่ม เพราะทำเป็นเสียทุกอย่าง!

ประมาณเดือนมิถุนายน 2481 (1938) ทางราชการได้ประกาศสอบคัดเลือกนักเรียนทุนส่วนตัวที่กำลังเรียนอยู่ในต่างประเทศเพื่อรับทุนของทางราชการ ผมสอบทุนของกระทรวงการคลังได้ ขณะนั้นผมอยู่ปีสุดท้าย ทางราชการเสียเงินให้ผมเพียงหนึ่งปีการศึกษา ผมก็สอบได้ปริญญาตรี ปัญหาที่มีอยู่ต่อไปว่าทางราชการจะให้ผมทำปริญญาโทหรือวิชาชีพเช่นการบัญชีต่อไปหรือไม่ ผมก็ได้แต่คอยฟังคำสั่งของทางราชการต่อไป ในระหว่างนั้นเป็นระหว่างการหยุดพักเทอมหน้าร้อน ซึ่งเป็น การหยุดที่ นานที่สุด ผมกับญาติ ๆ จึงขึ้นไปพักผ่อนอยู่ที่เมือง Keswick ซึ่งอยู่ในถิ่นที่เรียกกันว่า Lake District ใกล้ ๆ กับ Scotland ภูมิประเทศแถบนั้นงดงามมาก มีทั้งทะเลสาบและภูเขา ผู้คนก็อริยาศยดี ผิดกับพวกอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ บังเอิญในระหว่างที่ผมพักอยู่ที่นั่นเขามีงานแบบ Village fair พอดี ผมและญาติคนหนึ่ง (คุณวิวัฒน์ ชุตินา) ได้ไปเที่ยวงาน Fair ที่กล่าวก็เหมือนงานวัดเราทีเดียว คือมีการออกร้าน ยิงเป้า ละคร ม้าหมุน กระเช้าสวรรค์ ฯลฯ แต่สิ่งที่ขาดเสียมิได้คือหมอกุยิบซี ซึ่งคล้ายมือและเหตุการณ์ในลูกแก้วอันศักดิ์สิทธิ์ของเขา ผมกับ

ญาติจึงแวะเข้าไปคุบ้าง เพราะเสียเงินไม่กี่ชิลลิง
หมอบทว่า ผมจะต้องเดินทางกลับเมืองไทย
ในไม่ช้า และเมื่อกลับมาแล้วผมก็จะได้ตำแหน่ง
หน้าที่การงานที่ดีและถูกใจ ผมจะก้าวหน้าขึ้น
ไปเรื่อย ๆ โดยไม่โลดโผน แต่ถ้าเมื่อถึงอายุ 55
ปีแล้ว หากผมยังไม่บรรลุน้ำหนักรวมที่ผมต้องการ
ก็จะเป็นความผิดของผมเอง ! ผมไม่สู้เชื่อนักเพราะ
มีความตั้งใจอยู่แล้วว่าผมจะเรียนให้สูงขึ้นต่อไป
อีก และถ้าทางราชการไม่ยอม ผมก็จะขอทาง
บ้านชดใช้เงินที่ทางราชการออกให้เพียงหนึ่งปี
เพื่อให้ผมหลุดพ้นจากข้อผูกพันและเป็นไทต่อไป

กลับเมืองไทย

ครบแล้วในเดือนกันยายนปีนั้น (ค.ศ. 1939)
สงครามในยุโรปก็อุบัติขึ้น ผมได้รับคำสั่งจาก
ทางราชการ ให้เดินทาง กลับประเทศไทยทันที
ผมคิดดูแล้ว เห็น ว่า จะ อยู่ต่อไป ก็คงไม่ สะ ทวก
เพราะชีวิตระหว่าง สงคราม ย่อมดำเนินไป ด้วย
ความยากลำบาก และเสี่ยงอันตราย วันแรกที่
อังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมัน พอประกาศ
เสร็จก็มีห้วงอวกาศสนั่นหวั่นไหว ผู้คนวิ่งลงหลุม
หลบภัยกันเจ้าละหัวน แต่ปรากฏว่าเป็นสัญญาณ
ที่ไม่ได้ตั้งใจ (False alarm) ! กลางคืนมีการ
พรางไฟมีคหบดีทั้งเมือง ไปไหนก็ต้องสะพาย-
กล้องหน้ากากกันไอพิษ อาหารการกินเริ่มจะ
ผิดปกติ ผมจึงตัดสินใจเดินทางกลับ และได้
ออกเดินทางจาก Southampton ในเดือน
ตุลาคม 1939 โดยกลับทางอเมริกาและญี่ปุ่น

ผมแวะ เยี่ยม น้อง ชายที่ อเมริกา และเที่ยว
ทัศนารญี่ปุ่นเสียนาน จึงกลับมาเมืองไทยใน
ราวเดือนกุมภาพันธ์ 2483 (1940) โดยทางเรือ
จากเมือง Kobe เรือเข้าจอดเทียบท่าที่วัด
พระยาไกร พอดีในระยนั้นกรมศุลกากรกำลัง
เปลี่ยนอธิบดีกันใหม่ ๆ “ไม้กวาด” ใหม่จึง
เข้มแข็งมาก ผมเล่น กล้องหนังจึงมี เครื่อง
อุปกรณ์ครบชุด เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ทำเรื่องแจ้ง
ว่าของทั้งหมดคนอยู่ในข่ายต้องเสียภาษี และจะ
ต้องส่งไปตีราคาที่กรมเพื่อประเมินภาษี ผมขอ
ร้องขอให้ผมขอมอบกล้องและอุปกรณ์ให้ไว้แล้ว
จะมาเสียภาษีวันหลัง เพราะจากบ้านไปหลายปี
แล้วอยากกลับบ้านก่อน เจ้าหน้าที่ไม่ยอม ผม
ต้องนั่ง คอยอยู่จน เขาวางแล้ว เขาก็จะนำผมไปที่
กรม (ตอนนั้นยังอยู่ที่ข้างสถานทูตฝรั่งเศส) เมื่อได้ผ่าน
พิธีการอันเย็นเยือกยาวต่าง ๆ แล้ว ก็ถึงขั้นที่
จะต้องมีผู้สั่งว่าผมจะต้องเสียภาษีเท่าไร เรื่องก็
ไปติดอยู่ที่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง เข้าใจ
ว่าจะเป็นหัวหน้ากอง เป็นคุณหลวง (ทราบ
ภายหลังว่ามีเมียเหม่อม) คาบกล้องยาสูบอยู่
ตลอดเวลา ท่านทำงานไปกล่าวคำผรุสวาทไป
โดยเฉพาะท่านคำไอ้ตี ไอ้เนี้ยว ที่เอาเอกสาร
ออกของไปใส่ในกะบะของท่าน แต่ท่านก็หยิบ
มาดูแล้วก็เซ็นทุกที่ไป ส่วนของผมก็นั่งลงไป
อยู่ก้นกะบะลึกลงทุกที ผมคอยจนถึง 15.00 น.
หิวก็หิว เห็นวิธีทำงานของราชการไทยแล้วก็
อดโมโหไม่ได้ ผมจึงลุกขึ้นไปเตือน ท่านตาเขียว

ใส่ผม จำไม่ได้ว่าท่านแหวนเอาหรือเปล่า แต่
ในที่สุด ท่านก็สั่งให้ผมเสีย ภาษี ค่า กล้อง และ
อุปกรณ์ทั้งหมดเป็นเงิน 500 บาทเศษ (เทียบสมัย
นี้ก็เป็นเงินหมื่นเศษ ๆ!) ตั้งแต่นั้นผมก็มีความตั้งใจ
ไว้ว่าเมื่อใดผมทำงาน และมีหน้าที่ต้องติดต่อกับ
ประชาชนผมจะให้บริการอย่างสุภาพและสะดวก
รวดเร็วแก่ทุกคนที่มาติดต่อ ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็น
คาสีตาสา หรือเจ้าคุณ คุณหลวง

เมื่อได้พักผ่อนสองวันแล้ว ผมก็ไปรายงาน
ตัวที่ ก.พ. ก.พ. ทำหนังสือ นำตัว ส่งผม ไป
กระทรวงการคลัง ผมจึงได้พบท่านปลัดกระทรวง
การคลัง (เจ้าคุณชัยสุรินทร์) และได้ทราบจาก
ท่านว่าผมเป็นนักเรียนทุนของกรมศุลกากร ผม
รู้สึกผิดหวังมาก เพราะผมไม่ได้เรียนมาทางนี้
อีกทั้งประสบการณ์ของผมเกี่ยวกับกรมนี้ก็ไม่ใช่
ตามที่เล่ามาแล้ว เพื่อส่งการต่อไปท่านปลัด
กระทรวงการคลัง จึงสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปเอาแฟ้ม
เรื่องราวของผมมาให้ท่าน สักครู่หนึ่งเลขานุการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (คุณบุญล้อม
ท่งสุทธร) ก็นำแฟ้มเรื่องราวของผมมามอบให้ท่าน
ปลัดฯ พร้อมทั้งเรียนกับท่านว่า ท่านรัฐมนตรี
ว่าการ (หลวงประดิษฐ์มนูธรรม) ได้สั่งไว้ว่า ถ้า
นักเรียนทุนผู้นี้มีรายงานตัว ท่านขอพบเพื่อ
สัมภาษณ์ก่อน เนื่องจากขณะนั้นท่านรัฐมนตรี
ไม่อยู่ กำลังไปถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องพระเจ้า
ช้างเผือกที่เมืองแพร่ (ภาพยนตร์เรื่องนี้ คุณประคับ
ระบิลวงศ์ แสดงเป็นพระเจ้าหงสาวดี ซึ่งเป็นตัวผู้ร้ายในเรื่อง)

ท่านปลัดฯ จึงให้ผมกลับไปก่อนแล้วจึงค่อยมา
ใหม่เมื่อท่านรัฐมนตรีกลับจากแพร่แล้ว

สู่วงการแบงก์ชาติ

ในวันกำหนดนัด ผมก็ได้ไปพบกับท่าน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ท่านซักเรื่อง
การเล่าเรียนของผม ผมเรียน ท่านว่าผมได้
ปริญญามาทางการธนาคารและการเงิน ท่านพูด
กับผมว่าเหมาะทีเดียว “ผมจะให้คุณไปอยู่กับ
คุณเล้งเขา เขากำลังจะตั้งแบงก์ชาติ” แล้วท่าน
ก็เรียกเล้งฯ ให้ พาผม ลง ไป พบ คุณ เล้ง
ศรีสมวงศ์ ซึ่งนั่งอยู่ในห้องใหญ่ของมุกตึกกรม
บัญชีกลางทางด้านตรงข้ามกับวังหน้า ในห้อง
นั้นมีคุณประยูร วิญญูรัตน์ A.C.A คนที่ 4 ของ
ประเทศไทยนั่งอยู่ด้วย ห้องนั้นแหละเป็นที่ก่อ
กำเนิดของธนาคารกลางของประเทศไทย

ตอนแรก ๆ ผมถูกส่งไปทำงานตามแผนก
ต่าง ๆ ต้องทำงานอย่างเสมียนทั้งหลาย เช่น
ที่แผนกบัญชีและคดี กองประมวลบัญชี ก็ต้อง
ตรวจบวักงบเดือน แล้วเก็บเข้าแฟ้ม มีแผนก
หนึ่งที่หัวหน้าแผนกออกจะ เป็นคน เข้มงวด อยู่
สักหน่อยท่านพูดว่า “พวกคุณนักเรียนนอก
ทั้งหลายลายมือไม่สวย” และท่านก็ให้ผมนั่ง
เขียนเลขไทย ๑ ถึง ๑๐๐ อยู่หลายวัน!

ต่อมาวันหนึ่งจะเป็นคุณเล้งหรือคุณประยูร
ผมก็จำไม่ได้ เอาแฟ้มมามอบพร้อมทั้งสั่งว่าให้
ผมศึกษาเรื่องนี้ไว้ เพราะจะมีการประชุมกันใน
ไม่ช้า เรื่องในแฟ้มดังกล่าวเป็นคำอธิบายวิธี

การออกพันธบัตรเงินกู้ ตั้งแต่การทำหนังสือ
ชี้ชวน การรับคำเสนอให้กู้เงิน การกำหนด
จำนวนเงินที่จะกู้ (ในกรณีที่มีผู้เสนอให้กู้มากกว่าจำนวน
ที่นำออกมา) การออกไปสำคัญชั่วคราวแทน
พันธบัตร การออกพันธบัตรตัวจริง การจ่าย
ดอกเบี้ย การไถ่ถอน ฯลฯ ทั้งหมดเป็นราย
ละเอียด มีทั้งแบบฟอร์ม แบบทะเบียน และ
แบบบัญชีต่าง ๆ หนาปึก คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษ
เขียนโดย Mr. W.A.N. Doll ที่
ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ ของ กระทรวง การคลัง
ผู้ซึ่งเคยทำงานอยู่ในบริษัท Rothschild เมอร์-
แซนท์แบงก์เกอร์ ในลอนดอน ไม่รู้ว่าผู้เขียน
จงใจเขียนให้เรื่องง่ายเป็นยาก หรือเพราะผม
ไม่มีความรู้ทางด้าน การออกพันธบัตร เงิน กู้ มา
ก่อน ผมได้พยายามอ่านอยู่หลายวันก็ยังไม่
เข้าใจ ยิ่งอ่านยิ่งงง! อย่างไรก็ดี การศึกษา
ขั้นอุดมศึกษาที่ผมผ่านมานั้น คือ อยู่อย่างหนึ่งที่
สอนให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิด และวิธีแก้
ปัญหา ฉะนั้น เมื่อผมประสบปัญหาเช่นนั้นผมก็
ใช้วิธีเขียนผังการปฏิบัติงานตามที่ Mr. Doll
บรรยาย โดยวิธีนี้ผมก็เริ่มเข้าใจหลักการและจับ
ประเด็นของเรื่องได้ ผมจึงได้ลงมือเขียนผัง
ทางเดินของงานเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ตอบรับ
คำเสนอให้กู้เงินและการกำหนดวงเงิน ที่จะกู้
การออกไปสำคัญชั่วคราวแทนพันธบัตร และ
พันธบัตรตัวจริง เป็นต้น

Mr. Doll ได้นัดประชุมพิจารณาเรื่องการ
ออกพันธบัตรเงิน กู้ ของ รัฐบาล ที่ จะ มอบให้
สำนักงานธนาคารชาติไทยรับไปปฏิบัติเมื่อเปิด
ทำการแล้ว ในวันนั้นเท่าที่ผมจำได้ก็มีท่าน
ที่ปรึกษาฝ่ายไทย (ม.จ. วิวัฒนไชย ไซยงค์ ในสมัยนั้น)
Mr. Doll ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ คุณเล้ง
ศรีสมวงศ์ คุณประยูร วิญญูรัตน์ และผม ฝ่าย
ไทยทุกท่านมีผังการปฏิบัติงานที่ผมทำขึ้น ใน
ระหว่างการประชุม Mr. Doll ซึ่งนั่งอยู่ข้างท่าน
วิวัฒน์ ได้ขอคุณผังที่ท่าน ทรงใช้ อยู่ใน ขณะนั้น
เมื่อ Mr. Doll ได้เห็นผังที่ผมทำขึ้น ก็แสดง
ความพอใจ และชมว่าทำได้ถูกต้องและทำให้
เข้าใจเรื่องง่ายเข้า นับแต่บัดนั้นผมคิดว่า
อนาคตของผมที่จะต้องทำงานอยู่กับธนาคารชาติ
จึงมีความแน่นอนขึ้น เมื่อสำนักงานธนาคาร
ชาติไทยเริ่มเปิดทำงาน ซึ่งเป็นประมาณเดือน
พฤษภาคม 2483 (การเปิดเป็นทางการได้มีขึ้นเมื่อ 24
มิถุนายน 2483) ผมก็ได้รับคำสั่งกรมให้ไปปฏิบัติ
งานทางสำนักงานธนาคารชาติไทย และทาง
สำนักงานธนาคารชาติไทย ก็ตั้งให้ผมดำรง
ตำแหน่งหน้ากองกู้เงิน มีหน้าที่ออกและจัดการ
เงินกู้ของรัฐบาล ซึ่งมีเงินกู้เพื่อการสหกรณ์
พ.ศ. 2483 เงินกู้เพื่อเทศบาล พ.ศ. 2483 และ
เงินกู้เพื่อการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2483 ต่อมา
เนื่องจากเงินกู้ทั้ง 3 รายที่กล่าวแล้วประสบความ
สำเร็จอย่างงดงาม จึงมีการออกเงินกู้ทั้ง 3 ราย

เป็นครั้งที่ 2 อีก เมื่อเกิดกรณีพิพาทกับอินโดจีน
ผมก็ได้รับมอบหมายให้ออกเงินกู้ช่วยชาติในรูป
บัตรช่วยชาติ และพันธบัตรเงินกู้ช่วยชาติ

ในวันแรกที่สำนักงาน ฯ ประกาศจำหน่าย
พันธบัตรเงินกู้เพื่อการสหกรณ์เป็นครั้งแรกเรา
ได้ออกประกาศโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและ
หนังสือพิมพ์ มีคนบ้านนอกคนหนึ่งเดินเข้ามา
ในที่ทำงาน พวกเราก็ตีใจที่เห็นแก่หัวกระเป๋
เสื้อมาด้วย คิดว่าแคงจะเอาเงินมาให้รัฐบาลกู้
พอมมาถึงแกก็ถามเจ้าหน้าที่เคาน์เตอร์ ว่าที่นี่ ใช้
ไหมที่รัฐบาลประกาศทางวิทยุว่า จะ ให้เงิน ชาว
นาชาวสวนกู้! พวกเราต้องอธิบายเป็นนานว่า
ที่รัฐบาลประกาศไปนั้น เป็นการ ขอ กู้เงินจาก
ประชาชนเพื่อนำเงินไปใช้ในการ ส่งเสริม การ
สหกรณ์ ตาลุงคนนั้นคงผิดหวังมาก และคงคิด
ในใจว่ารัฐบาลนี้ท่าทางจะแย่มาก ถึงประกาศ
ออกมาทั้งทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ว่า ขอ กู้เงิน
จากราษฎร ช่างไม่รักษาน้ำเสียเลย! การออก
เงินกู้เพื่อการสหกรณ์ พ.ศ. 2483 เป็นการออก
พันธบัตรเงินกู้ภายในประเทศเป็นครั้งที่ 2 หลัง
จากที่ได้มีการออกพันธบัตรเงินกู้ภายในประเทศ
เมื่อปี 2476 การกู้ในครั้งนั้นเข้าใจว่าคงไม่ได้
โฆษณาเหมือนคราวนี้ จึงไม่ค่อยมีผู้รู้กัน
แพร่หลาย

การจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย

ครั้นแล้วในเดือนธันวาคม 2484 สงคราม
อาเซียมก็ระเบิดขึ้น ญี่ปุ่นยาราทัพผ่านประเทศ
ไทยไปรบอังกฤษ และฮอลันดา ประเทศไทย
ต้องโอนอ่อนยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาตั้งอยู่ใน
ประเทศ รัฐบาลในสมัยนั้นได้โยกย้ายบุคคลที่
ฝ่ายญี่ปุ่นเห็นว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการคลัง (หลวงประดิษฐมนูธรรม)
ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ คุณเล้ง ศรีสมวงศ์ ก็ต้องพ้น
จากตำแหน่งรองอธิบดีกรมบัญชีกลางและรองผู้
อำนวยการสำนักงานธนาคารชาติไทย ไปดำรง
ตำแหน่ง ผู้จัดการ ธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด
ส่วนทางสำนักงานธนาคารชาติไทยนั้น ท่าน
วิวัฒน์ ได้รับแต่งตั้งให้มา มาดำรงตำแหน่งผู้
อำนวยการแทนเจ้าคุณทรงสุรัสวดี (อธิบดีกรม
บัญชีกลาง) คุณประยูร วิญญูรัตน์ ได้เลื่อนจาก
หัวหน้ากองวิชาการ ขึ้น เป็น รองผู้ อำนวยการ
แทนคุณเล้ง

เมื่อญี่ปุ่นเข้ามาตั้งมั่น อยู่ใน ประเทศไทย
แล้ว เงินเยนก็เริ่มไหลเข้าสู่ประเทศ รวมทั้ง
ที่ทหารญี่ปุ่นนำมาใช้ และที่รัฐบาลญี่ปุ่นใช้ซื้อ
ของเกี่ยวกับการสงคราม ฉะนั้น เพื่อควบคุม
การนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย

รัฐบาลจึง ตรากฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยน
เงินขึ้น และมอบให้สำนักงานธนาคารชาติไทย
ดำเนินการ กองควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินจึง
เกิดขึ้นและได้ไปตั้งอยู่ที่ตึกธนาคารฮ่องกง และ
เซี่ยงไฮ้ที่ว่างลงเพราะธนาคาร ฮ่องกง ฯ ถูก
ควบคุม

ท่านผู้อ่านที่ได้ อ่าน หนังสือ วิวัฒนาการ
ธนบัตร (หนังสือที่ธนาคารพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นการสวดและ
เฉลิมพระเกียรติพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์
ผู้ว่าการคนแรกของธนาคารชาติ เนื่องในวันพระราชทานเพลิง
พระศพ) คงจะทราบแล้วว่าเมื่อญี่ปุ่นเข้ามามีบ
บาททางเศรษฐกิจและการ เงิน ใน ประเทศไทย
มากขึ้น ก็ได้เรียกร้องให้ประเทศไทยตั้งธนาคาร
กลางขึ้น โดยเสนอที่จะให้ความช่วยเหลือถ
ยการให้เจ้าหน้าที่ชั้น ผู้ใหญ่ ของญี่ปุ่นมา ดำรง
ตำแหน่งผู้ว่าการ และตำแหน่งสำคัญ ๆ ของ
ธนาคารที่จะตั้งขึ้นใหม่! ทางฝ่ายไทยจึงแจ้งให้
ทางฝ่ายญี่ปุ่นทราบว่าเรื่องการจัดตั้ง ธนาคารกลาง
ขึ้นนั้นตรงกับความคิดของประเทศไทยอยู่แล้ว
เพราะตั้งแต่เมื่อปี 2483 รัฐบาลก็ได้ตั้งสำนัก
งานธนาคารชาติไทยขึ้น เพื่อเตรียมการและฝึก
พนักงานในอันที่จะจัดตั้ง ธนาคาร กลาง ต่อ ไป
เมื่อมีความจำเป็นเช่นนี้ รัฐบาลจึงได้เร่งออก
พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.
2485 และในการนี้ ท่านวิวัฒน์ทรงได้รับมอบ

หมายจากรัฐบาลให้เป็นผู้ร่างกฎหมาย ระเบียบ
ต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งธนาคารกลางขึ้นโดย
เร็ว ในวันที่ 10 ธันวาคม 2485 ธนาคาร
แห่งประเทศไทยก็ได้ปฏิสนธิขึ้น ท่านวิวัฒน์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ คุณแนบ
พหลโยธิน (อธิบดีกรมคลัง) เป็นรองผู้ว่าการ
ม.ร.ว. ชจิต เกษมศรี (หัวหน้ากองในกรมสรรพากร
ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองผู้อำนวยการ สำนักงาน ธนาคาร ชาติ
ไทย แทนคุณประยูร วิญญูรัตน์ ที่สมัครกลับไปทำงานกรม
บัญชีกลาง ตอนปลายสมัยสำนักงาน ฯ) เป็นหัวหน้าฝ่าย
บัญชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทยที่ตั้งขึ้น
ใหม่ได้รับโอนสำนักงานธนาคารชาติไทยทั้งสิน
ทรัพย์และหนี้สิน รวมทั้งพนักงานมาทั้งหมด
พวกเราจึงย้ายที่ทำงานจาก ณ วังหลวงมาอยู่ที่ตึก
ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ จำกัด

เลือกอยู่ธนาคารชาติ

ในตอนแรก ๆ ตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ก็ยัง
คงถือตามสมัยสำนักงานธนาคารชาติไทยไปก่อน
ผมยังคงเป็นหัวหน้ากองกู่เงินตามเดิม ต่อมา
ในต้นปี 2486 เมื่อได้มีการแบ่งส่วนงานของ
ธนาคารแห่งประเทศไทยเรียบร้อยแล้ว ผมจึง
ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าส่วนการกู่เงิน ตาม
ที่เรียกใหม่ พวกเราที่ถูกยืมตัวมาจากหน่วย
ราชการต่าง ๆ ถูกถามว่าจะสมัครใจกลับกรม
กองเดิม หรือจะสมัครใจเป็นพนักงานของ

ธนาคารต่อไป ผมและเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่แสดงความจำนงจะอยู่กับธนาคาร ทางกระทรวงการคลัง จึงมีคำสั่งให้ทุกคนพ้นจากการเป็นข้าราชการพลเรือน และไปทำงานในธนาคารแห่งประเทศไทย จึงนับได้ว่าตั้งแต่วันนั้นผมเป็นลูกจ้างของธนาคาร อย่างเต็มภาคภูมิจนถึงบัดนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย จะฉลองวันครบรอบ 30 ปี ในวันที่ 10 ธันวาคม 2515 นี้ วนเวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว ผมเป็นผู้ว่าการคนที่ 8 และสมัยที่ 11 (เพราะผู้ว่าการ 3 ท่านได้ดำรงตำแหน่ง 2 สมัย) ในระยะตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันธนาคารได้ผ่านมรสุมทางการเมืองและวิกฤตการณ์ทางการเงินมาหลายครั้ง ผลงานก็มีทั้งขึ้นโบว์แดง และขึ้นโบว์ดำ! เนื่องจากโลกของเราแคบเข้า เพราะการสื่อสารคมนาคมสะดวกขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจหรือการเงินจากมุมหนึ่งของโลกก็มักจะส่งผลสะท้อนไปทั่วโลกในทันที การดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ในระยะหลัง ๆ นี้จึงกว้างขวาง ยุ่งยาก สลับซับซ้อน และเป็นเรื่องเทคนิคขึ้นทุกวัน เพราะหน้าที่ผู้ว่าการป่วย ๆ มองเห็นเหตุการณ์ไกล จึงได้เริ่มสร้างบุคคลรุ่นหนุ่มสาวที่มีความรู้ความสามารถขึ้น โดยการให้ทุนการศึกษาและรับนักเรียนที่มีความรู้ดี เข้า มา มาก

ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้ว่าการอยู่ เวลานี้ธนาคารไม่มีปัญหาเรื่องขาดคนดีมีวิชาแล้ว แต่ปัญหาใหญ่ที่ธนาคารจะต้องพบให้แตก ก็คือว่าทำอย่างไรเราจึงจะจัดให้บุคคลเหล่านั้นได้ทำงานให้เป็นคุณประโยชน์ต่อสถาบัน และต่อ ประเทศชาติให้มากที่สุดที่จะมากได้? ปัญหาจะต้องรีบคิดแก้ไขกันให้ลุล่วงไปก่อนที่พนักงานที่ดี มีความรู้จะเกิดความผิดหวัง และหมดความกระตือรือร้นที่จะทำงานก้าวหน้าต่อไป

ระยะแรกเริ่มและ หัวเลี้ยว หัวต่อ ได้ ผ่านมาแล้ว 30 ปี นับว่าธนาคารเราได้ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคง ต่อไปนี้ก็เป็นวาระที่จะต้องสร้างเสริมพัฒนาให้สถาบันของเราเจริญก้าวหน้า สามารถติดตามและแก้ไขปัญหายุคที่ย่างก้าวอันจะเกิดขึ้น เพราะประเทศเราได้ผ่านจาก ประเทศ กลี กรรม ขึ้น พื้นฐานมาเป็นประเทศที่พัฒนาบ้างแล้ว

ผมขอยุติเรื่องราวของผมโดยขอร้องพวกเราชาว ธ.ป.ท. ทุกคน ได้ผนึกกำลังกัน ช่วยจรรโลงรักษาสถาบันที่รักของเราให้เจริญรุ่งเรือง เป็นของคู่บ้านคู่เมืองไปชั่วกัลปาวสาน

ขอให้ ธ.ป.ท. จงเจริญ!

ภิญโญ! ภิญโญ! ภิญโญ!